

MUNTANER, Ignasi M.: *El terme de Sitges i la seva rodalia. Els seus noms de lloc*, Sitges: Grup d'Estudis Sitgetans, 2016.

MAR BATLLE

Institut d'Estudis Catalans

mbatlle@iec.cat

L'obra que ressenyem és, sens dubte, una obra remarcable gràcies a la dedicació extraordinària del seu autor. Pocs municipis poden disposar d'una obra tan precisa, extensa i ben feta fruit del treball constant d'Ignasi M. Muntaner. L'any 1986 havia publicat la seva tesi doctoral sota el títol *Els noms de lloc del terme de Sitges i de les terres veïnes*. L'interès, però, pel terme i la seva onomàstica no acabà amb això, sinó que va continuar recopilant informació durant dècades. I és així com s'anà gestant l'obra recentment publicada, que és en realitat una obra nova, i es titula *El terme de Sitges i la seva rodalia. Els seus noms de lloc*. Aquesta publicació, com la del 1986, ha estat possible gràcies al Grup d'Estudis Sitgetans, del qual Ignasi M. Muntaner n'és membre, que fomenta l'estudi i la difusió de la cultura i la història local i que al llarg dels anys ha fet una gran tasca lloable i meritòria.

La present obra és feta en dos volums, numerats consecutivament, fet que a primera vista ja indica la quantitat de nova informació que aporta en relació amb el primer estudi, d'un sol volum. L'autor afegeix 1.986 topònims als 2.726 topònims del primer treball. A més, en aquest nou estudi amplia tant la informació de caràcter lingüístic i documental de moltes entrades que ja apareixien al primer treball, com la informació de caràcter històric, social i cultural relacionada amb els topònims. I és que Ignasi M. Muntaner, bon coneixedor de la història de Sitges, ha volgut fer un treball enciclopèdic que recollís tota la informació diversa publicada durant les darreres dècades i incorporar les obres que no havia pogut consultar prèviament. Ens trobem, doncs, amb una obra magnífica tant per la quantitat com per la qualitat.

Després del «Pròleg» i la «Introducció», el treball comença fent un repàs dels estudis toponímics anteriors (ps. 13-17). Segueix amb un apartat explicatiu del contingut del llibre (ps. 18-23) i les indicacions per facilitar-ne la consulta (ps. 24-27). El *Diccionari de topònims* pròpiament comença a la pàgina 31 (del primer volum) i acaba a la pàgina 628 (del segon volum). I seguidament exposa la toponímia limítrofa dels termes de Ribes, Olivella, Begues, Gavà i Castelldefels (ps. 629-716). L'estudi inclou tres apèndixs molt interessants. En l'«Apèndix A: Classificació temàtica dels topònims» (ps. 719-739) apareixen llistes de noms ordenats per categories (muntanyes, puigs, avencs, cases urbanes, masies i cases rurals, camins, etc.). Els apèndixs B i C són fruit del nou enfocament de l'obra i són fets per ampliar les explicacions etimològiques o de caràcter històric sense trencar el fil del diccionari de noms. D'aquesta manera, quan és necessari, Muntaner remet a aquests apèndixs per ampliar la informació relacionada amb el topònim.

En l'«Apèndix B: Significats i etimologies» (ps. 740-811) aprofundeix en les explicacions de caràcter etimològic, encaminades a il·lustrar el lector profà en aquesta matèria. Així, en l'entrada *Aiguadolç* explica l'origen invariable de l'adjectiu *dolç*, que va quedar fossilitzat en aquest topònim abans que adquirís la terminació femenina en *-a*; o en l'entrada *la Maresma* explica que aquest mot inicialment era femení, tal com es documenta, però que posteriorment canvià de gènere. En altres ocasions explica l'etimologia de noms que a simple vista no es pot saber, com *Pruelles* (que prové d'*espluguelles*, diminutiu d'*espluga*). En l'«Apèndix C: Notes complementàries» (ps. 812-860) s'inclouen les dades històriques, culturals o socials que per no allargassar el diccionari es presenten aquí. Per exemple, hi trobem informació sobre el personatge Jack Bilbo, la família Credeença, la cartografia antiga del terme, la catalanització dels noms dels carrers, el pas de la Mala Dona, el pantà de Monnàs, etc.

Quant a la part central del treball, el diccionari toponímic, Muntaner millora en relació amb la primera versió en diversos aspectes significatius des del punt de vista lingüístic, com la documentació antiga dels noms, que utilitza per fer propostes etimològiques (com en les entrades de *Miralpeix*, *Monnàs*, *Calaform*), o la transcripció fonètica dels noms quan ho considera necessari (com en *ca n'Utrillo*, *la font de Montseva* o *can Mec*). En altres ocasions amplia les entrades que ja apareixien en el primer treball amb informació cultural o històrica, com en *can Falç*, *la Falconera*, *Campdàsens*, el *Comunidor*, *l'Ensanxe*, *la Fragata*, etc. Altres entrades confereixen a l'obra un caràcter clarament enciclopèdic, com *Maricel*, *l'estació*, *el centre excursionista*, *la fàbrica de cotxes*, *la Creu Roja*, *el centre de disseny*, *l'Eco*, *la central elèctrica*, *l'enllumenat*, etc. Cal remarcar que tot el diccionari es veu amenitzat per la presència de fotografies, antigues i actuals.

Al final de l'obra apareixen les fonts consultades, que certament són remarcables. La llista ocupa les pàgines 864-892 i inclou manuscrits i altres fonts arxivístiques, bibliografia i cartografia. I és que com indica l'autor al començament de l'obra, de les 352 obres consultades en el primer treball ha passat a les 736. Ens trobem, doncs, amb una obra molt ben documentada per la qual cal felicitar l'autor. Seria desitjable que en el futur Ignasi M. Muntaner hi aportés la cartografia corresponent, ja que sempre és una eina molt útil.